

Constitució

El dia 6 de desembre, ara fa trenta-cinc anys, jo no vaig votar la Constitució Espanyola.

Reconec que la meua abstenició no tenia gran mèrit, atès que per aquell temps jo residia als Estats Units d'Amèrica, a la idíl·lica ciutat de Princeton, New Jersey, on ja havien caigut les bellíssimes fulles de la tardor atlàntica, i començava el gran fred. És clar que podia haver acudit al consolat de Nova York, que és ben a prop, o haver votat per correu, segons la carta oficial que vaig rebre. No ho vaig fer, i crec que tampoc no hauria votat si hagués viscut al Regne neoconstitucional d'Espanya. Jo, a la Constitució vigent li tinc un gran respecte, com a qualsevol constitució de qualsevol país que assegure unes mínimes garanties democràtiques, uns drets civils, i en general això que se'n sol dir la llibertat i la justícia. Suppose que, en aquestes matèries bàsiques, les constitucions no deuen ser tan diferents, i la lleialtat que mereixen deriva justament de la llibertat que asseguren. A Princeton els meus fills, a l'escola municipal, començaven el dia posant-se la maneta al pit i recitant allò de "I pledge allegiance to the flag of the United States of America, and to the Republic which it stands for, in liberty and justice...". Els nens prometien lleialtat a la bandera, perquè la bandera representa la república, i la república és la llibertat i la justícia. Una mica dramàtic potser, perquè aquests juraments solen ser perillosos, però suppose que la idea era bona: el fonament de tot, en últim terme, és la llibertat i la justícia –l'ús que en fan els governants és tota una altra qüestió. El problema, si jo hagués de ser lleial a la constitució espanyola, és que no es basa en això, sinó que comença amb una professió de fe que em resulta difícil d'assumir: una professió tan metafísicament nacional i patriòtica, que cal ser fidel creient per a acceptar-la. Diu, en efecte, l'article 2: "La Constitució es fonamenta en la indissoluble unitat de la Nació espanyola, pàtria comuna i indivisible de tots els espanyols", en versió meua del text de l'única llengua oficial de l'estat, la que tinc l'obligació de conèixer. De manera que primer hi ha la Nació espanyola, amb majúscula, no sabem des de quan, des de quin any o segle; a continuació,

Joan Francesc Mira

o simultàniament, aquesta nació és declarada indissoluble, se suposa que ontològicament, per la pròpia substància, i els pobres humans no podem fer-hi res. La qual nació, possiblement eterna, és no solament nació sinó pàtria comuna i re-

iteradament indivisible: la unitat de la nació espanyola és indissoluble, la pàtria espanyola és indivisible i única, i aquest és el fonament de la Constitució.

Com que a mi aquest fonament doctrinal em desperta alguns dubtes racionals i escasses adhesions emocionals, i com que sense aquesta base la Constitució pareix que no en té cap, la constitucionalitat de la meua persona o esperit potser resulta una mica problemàtica. I més problemàtica encara resulta la meua lleialtat a la Constitució si jo m'he de reconèixer espanyol a tots els efectes, inclosa la defensa de l'Espanya una, indivisible i comuna (Article 30: "Els espanyols tenen el dret i el deure de defensar Espanya"), si he d'acceptar que la meua única pàtria és la nació espanyola, i si no puc tindre més nació que aquesta nació. D'això, per si algú n'ha sentit a parlar, se'n diu patriotisme constitucional, el qual, o té aquesta base, o no és ni constitucional ni patriotisme. Per tant, qui pense que la seua nació és, posem per cas, la nació catalana, i que aquesta és igualment la seua pàtria, farà molt santament d'assegurar-se abans contra el risc i perill de tal idea. Perquè pensar això és contrari, rigorosament contrari, als fonaments de la Constitució vigent. I qui damunt de pensar-ho ho sent, és a dir, qui no se sent part de la pàtria espanyola sinó d'una altra pàtria amb un altre nom, ha de saber que és un patriota inconstitucional, és a dir, il·legal. Em sembla molt bé que, aprofitant els trenta-cinc anys passats i alguns inconvenients presents, es parli de reformar alguns articles de la Constitució. Perfecte. Però no passen pena, que si n'hi ha algun d'intocable és l'article del fonament de tot, l'Article 2. I mentre el fonament siga el que és, els qui no som patriotes de la pàtria espanyola ens hem de resignar a ser eternament, fonamentalment, inconstitucionals. No em negaran que és una estranya condició, una inconstitucionalitat ontològica, insoluble.

"I més problemàtica encara resulta la meua lleialtat a la Constitució si jo m'he de reconèixer espanyol a tots els efectes, inclosa la defensa de l'Espanya una, indivisible i comuna (Article 30: "Els espanyols tenen el dret i el deure de defensar Espanya"), si he d'acceptar que la meua única pàtria és la nació espanyola, i si no puc tindre més nació que aquesta nació"